

Beleidsregel zonnepanelen op erfgoed in de gemeente Gooise Meren 2022

De Raad Gooise Meren,

Gelet op de artikelen 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht en de artikelen 2.1 en 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht;

Overwegende dat:

- De raad op grond van artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht bevoegd is tot het vaststellen van een beleidsregel, in het kader van de bevoegdheid om omgevingsvergunningen te verlenen; Deze beleidsregel vormt een aanvulling op en ontheffing van de Welstandsnota Gooise Meren 2019.
- het gewenst is ter invulling van hun beleidsruimte een beleidsregel vast te stellen voor de afweging van het algemeen belang van instandhouding van beschermde monumenten en gebouwen in de beschermde stads- en dorpsgezichten en de beeldkwaliteit van deze gebouwen en de verduurzaming van de gebouwde omgeving in het kader van de energietransitie;

Besluiten vast te stellen de volgende beleidsregel zonnepanelen op erfgoed in de gemeente Gooise Meren 2022.

Artikel 1 Definities

Deze beleidsregel verstaat onder:

- Beschermde monumenten: monumenten die door de het Rijk zijn aangewezen op grond van de Monumentenwet/Erfgoedwet, door de provincie op grond van de provinciale erfgoedverordening of door de gemeente op grond van de gemeentelijke erfgoedverordening;
- Beschermde stads- en dorpsgezichten: gebieden die door de gemeente of het Rijk zijn aangewezen als beschermd stads- of dorpsgezicht;
- Cultureel erfgoed: beschermde monumenten en objecten binnen beschermde stads- en dorpsgezichten;
- Dakvlak: hellende en horizontale vlakken in een dak die samen de dakvorm bepalen. Afhankelijk van het type dak heeft een dak een of meer dakvlakken;
- Commissie: de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit en Erfgoed van Gooise Meren
- Openbaar toegankelijk gebied: weg als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder b, van de Wegenverkeerswet 1994 (WvW 1994), alsmede pleinen, parken, plantsoenen, openbaar vaarwater en ander openbaar gebied dat voor publiek algemeen toegankelijk is;
- RCE: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed;
- Zichtbaarheid:
 - o zichtbaar vanaf de openbare ruimte: zonnepanelen gericht op het direct aan het perceel grenzende openbaar toegankelijk gebied, zichtbaar vanaf 2 meter boven straatniveau;
 - o niet zichtbaar vanaf de openbare ruimte: zonnepanelen niet gericht op het direct aan het perceel grenzende openbaar toegankelijk gebied, niet zichtbaar vanaf 2 meter boven straatniveau;
- Zonnepanelen: installaties die worden aangebracht voor het opwekken van energie en warmte-winning, inclusief de bijbehorende leidingen, bedrading en opvolpanalen;
- Matzwart: zwarte zonnepanelen en de eventuele randprofielen niet spiegelend en in 'full black' uitgevoerd;
- Energietransitie: de overgang van een energiesysteem gebaseerd op fossiele energiebronnen naar een energiesysteem gebaseerd op duurzame en CO2-neutrale energiebronnen.
- Opvolpaneel: een niet-functioneel paneel met een aangepaste vorm met hetzelfde uiterlijk als de functionele zonnepanelen om een geometrische vorm te completeren gelijkend aan de vorm van het dakvlak (driehoek, trapezium etc.), ook wel dummy-paneel genoemd;
- Erf en-of tuin: buitenruimte binnen de perceelgrens rondom een monumentaal bouwwerk.
- Reversibiliteit: de mate waarin een behandeling of toevoeging, die aan een object wordt uitgevoerd, ongedaan gemaakt kan worden.
- Bouwkundige elementen: dakkapellen, dakramen, schoorstenen, ventilatiepijpjes en andere dakdoorvoeren;

Artikel 2 Doel

Het aanpassen van de regels voor zonnepanelen heeft tot doel dat meer gebouwen in aanmerking komen voor het plaatsen van zonnepanelen op monumenten en in beschermde stads- en dorpsgezichten, waarbij de waarden van het gebouwde erfgoed niet wordt geschaad.

Deze beleidsregel:

1. vervangt de passage 'Criteria voor cultureel erfgoed' op pagina 34 en 35 van hoofdstuk 'Zonnepanelen en –collectoren, klein plan' in de Welstandsnota Gooise Meren 2019;
2. vormt een kader voor aanvragen van een omgevingsvergunning ten behoeve van zonnepanelen voor de afweging van de volgende belangen:
 - a. de instandhouding van de waarden en de beeldkwaliteit van beschermde monumenten en gebouwen binnen beschermde stads- en dorpsgezichten;
 - b. de verduurzaming van de gebouwde omgeving in het kader van de energietransitie.

Artikel 3 Afbakening

Deze beleidsregel is van toepassing op beschermde monumenten en op gebouwen in de beschermde stads- en dorpsgezichten volgens de definities vermeld in artikel 1.

Artikel 4 De status van de beleidsregels

Het betreft door ons op grond van art. 4:81 Awb vastgestelde beleidsregels met betrekking tot onze bevoegdheden voor de beoordeling van zonnepanelen voor monumentale gebouwen in een beschermd stads- of dorpsgezicht, die een aanvulling en wijziging vormen op de Welstandsnota Gooise Meren 2019.

Artikel 5 Toetsingskader

Burgemeester en wethouders beoordelen aanvragen voor het plaatsen van zonnepanelen op beschermde monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten aan de hand van de criteria in de artikelen 6, 7 en 8. We maken daarbij onderscheid en formuleren regels op basis van de zichtbaarheid en monument-status. We onderscheiden hierbij de volgende gebieden en monumenttypen.

- Monumenten, zowel binnen als buiten beschermd stads- of dorpsgezicht;
- Beschermde Stadsgezichten Naarden-Vesting en Muiden-Vesting;
- Beschermde Dorpsgezichten Bussum; Het Spiegel en Brediuskwartier.

Artikel 6 Criteria plaatsing zonnepanelen op monumenten (rijks-, provinciaal of gemeentelijk)

6.1 Regels voor het plaatsen van zonnepanelen,

- het plaatsen van zonnepanelen alleen zichtbaar indien andere locaties op daken of op het erf niet mogelijk zijn;
- alleen op daken of op het erf, niet aan gevels en wanden;
- de dakvorm is leidend en blijft zichtbaar;
- de zonnepanelen worden reversibel aangebracht;
- het legpatroon is rechthoekig of heeft een geometrische vorm gelijkend aan de vorm van het dakvlak;
- de zonnepanelen liggen aaneengesloten;
- de zonnepanelen liggen allemaal in dezelfde richting;
- aan de buitenste randen van het dakvlak blijven ten minste twee dakpannen zichtbaar, of bij andere dakbedekking minimaal 40 cm;
- ten opzichte van andere bouwkundige elementen in het dakvlak blijft rondom ten minste één dakpan zichtbaar, of bij andere dakbedekking minimaal 20 cm;
- de kleurstelling van zonnepanelen is gelijk aan het materiaal van de dakbedekking of is matzwart;
- de zonnepanelen kaderloos uitvoeren of met randprofielen in dezelfde kleur als de kleur van de zonnepanelen;
- eventueel aanwezige historische aanduidingen/ornamenten in het dak moeten zichtbaar blijven,
- geen zonnepanelen aanbrengen op bijzonder of kwetsbaar materiaal van de dakafwerking zoals riet of zink;
- zonnepanelen op een plat dak plaatsen onder een hoek van maximaal 15 graden, in een aaneengesloten patroon. De afstand tot de zijanten van het platte dak minstens gelijk aan de hoogte van het zonnepaneel. Plaatsing bekijken in combinatie met andere bouwkundige elementen op het dak;

- wanneer een dakvlak met burens wordt gedeeld, dan wordt aangesloten op de perceelsgrens, zodat burens er op kunnen aansluiten en er één doorgaand en/of geometrisch legplan ontstaat.

Bij plaatsing van zonnepanelen –collectoren in de tuin gelden de volgende criteria:

- niet nadrukkelijk in het zicht vanuit de openbare ruimte of het landschap, al dan niet omzoomd door opgaand groen zoals bijvoorbeeld een haag;
- de hoogte boven het maaiveld is maximaal 1,00 m.

6.2 Procedure.

Plaatsing van zonnepanelen op monumenten is vergunningplichtig. Wanneer aanvragen aan de regels uit 6.1 voldoen, kan worden overgegaan tot vergunningverlening. Bij aanvragen die afwijken van bovenstaande regels kan in overleg worden getreden met de CRK&E om tot een passende oplossing te komen.

Bij de aanvraag gelden algemene indieningsvereisten van het WABO proces.

Artikel 7 Criteria plaatsing zonnepanelen op panden in beschermde stadsgezichten Muiden-Vesting en Naarden-Vesting, onderdeel van de historische Hollandse Waterlinies (UNESCO)

7.1 Regels voor het zichtbaar plaatsen van zonnepanelen

- alleen op daken of op het erf, niet aan gevels en wanden;
- de dakvorm is leidend en blijft zichtbaar;
- de zonnepanelen worden reversibel aangebracht;
- de zonnepanelen liggen aaneengesloten;
- de zonnepanelen liggen allemaal in dezelfde richting;
- het legpatroon is rechthoekig of heeft een geometrische vorm gelijkend aan de vorm van het dakvlak;
- aan de buitenste randen van het dakvlak blijft ten minste twee dakpannen zichtbaar, of bij andere dakbedekkingen minimaal 40 centimeter;
- ten opzichte van andere bouwkundige elementen in het dakvlak blijft rondom ten minste één dakpan zichtbaar, of bij andere dakbedekking minimaal 20 cm;
- de kleurstelling van zonnepanelen is hetzelfde als het materiaal van de dakbedekking of is matzwart;
- de zonnepanelen kaderloos uitvoeren of met randprofielen in dezelfde kleur als de kleur van de zonnepanelen;
- eventueel aanwezige historische aanduidingen in het dak moeten zichtbaar blijven;
- geen zonnepanelen aanbrengen op bijzonder of kwetsbaar materiaal/ornamenten van de dakafwerking zoals riet of zink of op bijzondere patronen;
- zonnepanelen op een plat dak plaatsen onder een hoek van maximaal 15 graden, in een aaneengesloten patroon. De afstand tot de zijanten van het platte dak minstens gelijk aan de hoogte van het zonnepaneel. Plaatsing bekijken in combinatie met andere bouwkundige elementen op het dak;
- wanneer een dakvlak met burens wordt gedeeld, wordt aangesloten op de perceelsgrens, zodat burens er op kunnen aansluiten en er één doorgaand en/of geometrisch legplan ontstaat.

7.2 Regels voor het niet-zichtbaar plaatsen van zonnepanelen

- alleen op daken en mogelijk op of aan gevels en wanden;
- de dakvorm is leidend en blijft zichtbaar;
- de zonnepanelen worden reversibel aangebracht;
- de zonnepanelen liggen aaneengesloten;
- de zonnepanelen liggen allemaal in dezelfde richting;
- het legpatroon is rechthoekig of heeft een geometrische vorm gelijkend aan de vorm van het dakvlak; of in L-vorm, U-vorm of rechthoekig met een open midden (bijvoorbeeld om dakkapel heen);
- aan de buitenste randen van het dakvlak blijft ten minste één dakpan zichtbaar, of bij andere dakbedekking minimaal 20 centimeter;
- ten opzichte van andere bouwkundige elementen in het dakvlak blijft rondom ten minste één dakpan zichtbaar, of bij andere dakbedekking minimaal 20 cm;
- de kleurstelling van zonnepanelen is hetzelfde als het materiaal van de dakbedekking of is matzwart;
- geen zonnepanelen aanbrengen op bijzonder of kwetsbaar materiaal van de dakafwerking zoals riet of zink of op bijzondere patronen;
- wanneer een dakvlak met burens wordt gedeeld, dan wordt aangesloten op de perceelsgrens, zodat burens er op kunnen aansluiten en er één doorgaand en/of geometrisch legplan ontstaat.

7.3 Procedure

Voor niet-monumenten binnen beschermde stadsgezichten zijn zonnepanelen vergunningplichtig zodra het dakvlak zichtbaar is vanuit het openbaar toegankelijk gebied.

Voor plannen niet-zichtbaar vanuit de openbare ruimte volgen we de procedure kleine plannen aan achterkanten (zie welstandnota), die, hoewel vergunningsvrij, alleen achteraf nog bekeken en beoordeeld worden op excessen.

Voor de vergunningsaanvraag gelden algemene indieningsvereisten van het WABO proces.

Artikel 8 Criteria voor de plaatsing van zonnepanelen op panden in beschermde dorpsgezichten Bussum; Het Spiegel en Brediuskwartier

8.1 Regels voor het zichtbaar plaatsen van zonnepanelen

- alleen op daken, niet aan gevels en wanden;
- de dakvorm is leidend en blijft zichtbaar;
- de zonnepanelen zijn reversibel aangebracht;
- de zonnepanelen liggen aaneengesloten;
- de zonnepanelen liggen allemaal in dezelfde richting;
- het legpatroon is rechthoekig of heeft een geometrische vorm gelijkend aan de vorm van het dakvlak;
- aan de buitenste randen van het dakvlak blijft ten minste één dakpan zichtbaar, of bij andere dakbedekking minimaal 20 centimeter;
- ten opzichte van andere bouwkundige elementen in het dakvlak blijft ten minste één dakpan zichtbaar, of bij andere dakbedekking minimaal 20 centimeter;
- de kleurstelling van zonnesystemen is hetzelfde als het materiaal van de dakbedekking of is matzwart;
- de zonnepanelen kaderloos uitvoeren of met randprofielen in dezelfde kleur als de kleur van de zonnepanelen;
- eventueel aanwezige historische aanduidingen/ornamenten in het dak moeten zichtbaar blijven;
- geen zonnepanelen aanbrengen op bijzonder of kwetsbaar materiaal van de dakafwerking zoals riet of zink of op bijzondere patronen;
- zonnepanelen op een plat dak onder een hoek van maximaal 15 graden, in een aaneengesloten patroon. De afstand tot de zijkanten van het platte dak minstens gelijk aan de hoogte van het zonnepaneel. Plaatsing bekijken in combinatie met andere bouwkundige elementen op het dak;
- wanneer een dakvlak met burens wordt gedeeld, dan wordt aangesloten op de perceelsgrens, zodat burens er op kunnen aansluiten en er één doorgaand en/of geometrisch legplan ontstaat.

8.2 Regels voor het niet-zichtbaar plaatsen van zonnepanelen

- alleen op daken, en mogelijk op of aan gevels en wanden;
- de dakvorm is leidend en blijft zichtbaar;
- de zonnepanelen zijn reversibel aangebracht;
- de panelen liggen aaneengesloten;
- de panelen liggen allemaal in dezelfde richting;
- het legpatroon is rechthoekig of heeft een geometrische vorm gelijkend aan de vorm van het dakvlak; of in L-vorm, U-vorm of rechthoekig met een open midden (bijvoorbeeld om dakkapel heen);
- aan de buitenste rand van het dakvlak blijft ten minste één dakpan zichtbaar, of bij andere dakafwerkingen minimaal 20 centimeter;
- ten opzichte van andere bouwkundige elementen in het dakvlak blijft ten minste één dakpan zichtbaar, of bij andere dakbedekking 20 centimeter;
- de kleurstelling van zonnesystemen is hetzelfde als het materiaal van de dakbedekking of is matzwart;
- eventueel aanwezige historische aanduidingen in het dak moeten zichtbaar blijven;
- geen zonnepanelen aanbrengen op bijzonder of kwetsbaar materiaal van de dakafwerking zoals riet of zink of op bijzondere patronen;
- wanneer een dakvlak met burens wordt gedeeld, dan wordt aangesloten op de perceelsgrens, zodat burens er op kunnen aansluiten en er één doorgaand en/of geometrisch legplan ontstaat.

8.3 Procedure

Voor niet-monumenten binnen beschermde dorpsgezichten zijn zonnepanelen vergunningplichtig zodra dakvlak zichtbaar is vanuit openbaar toegankelijk gebied.

Voor plannen niet zichtbaar vanuit de openbare ruimte volgen we de procedure kleine plannen aan achterkanten (zie welstandnota), die, hoewel vergunningsvrij, alleen nog bekeken en beoordeeld worden op excessen

Voor de vergunningsaanvraag gelden algemene indieningsvereisten van het WABO proces.

Artikel 9 Afwijken van de criteria en stellen van voorwaarden

Voor gevallen die bijdragen aan de innovatie van de verduurzaming van beschermde monumenten en gebouwen in beschermde stads- en dorpsgezichten of de dakvlakverdeling hier zich ervoor leent en het beleid ter zake, kan incidenteel van de criteria genoemd in artikel 7, 8 en 9 worden afgeweken. Hiervoor kan het college een gemotiveerd advies inwinnen bij de Commissie.

Slotbepalingen

Artikel 10 Inwerkingtreding

Deze beleidsregel treedt in werking de dag na bekendmaking.

Artikel 11 Evaluatie en monitoring

Een jaar na de inwerkingtreding wordt deze regel geëvalueerd en indien nodig bijgesteld.

Artikel 12 Citeertitel

Deze beleidsregel wordt aangehaald als 'beleidsregel zonnepanelen op erfgoed in de gemeente Gooise Meren 2022'.

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van de gemeente Gooise Meren, gehouden op 29 maart 2023

*De griffier,
drs. M.G. Knibbe.*

*De burgemeester,
drs. H.M.W. ter Heegde.*

Toelichting bij de beleidsregel zonnepanelen op erfgoed in de gemeente Gooise Meren

Gemeente Gooise Meren streeft ernaar om een groot deel van het totale energieverbruik duurzaam op te wekken en beoogt een reductie van de CO2 uitstoot. Om deze doelstelling te kunnen halen, is een aanzienlijke toename van zonne-energie in de Gooise Meren noodzakelijk. Dit houdt in dat Gooise Meren de toepassing van zonne-energie bij particulieren, organisaties en bedrijven zoveel mogelijk stimuleert en faciliteert. Het betekent ook dat zoveel mogelijk meegewerkt wordt aan initiatieven, initiatiefnemers ondersteund worden en dat de Gooise Meren zorg draagt voor een snelle afgifte van vergunningen.

Gooise Meren heeft specifiek gemeentelijk beleid voor zonnepanelen op erfgoed opgenomen in de Welstandsnota Gemeente Gooise Meren 2019. Het gestelde uitgangspunt in de Welstandsnota is het criterium dat zonnepanelen in beschermde gezichten *niet nadrukkelijk zichtbaar* en op monumenten *niet zichtbaar* vanuit openbaar toegankelijk gebied worden geplaatst. Hieraan wordt getoetst in het geval van een aanvraag omgevingsvergunning. Toetsend aan deze regels konden veel initiatieven niet worden vergund. Met deze beleidsregel is het al dan niet zichtbaar zijn van zonnepanelen op monumenten en gebouwen in beschermde stads- en dorpsgezichten, niet langer een beslissend criterium. Bij gebrek aan alternatieve plekken – op het eigen gebouw, eigen erf of ergens in de buurt – en als er geen alternatieve systemen mogelijk zijn, kunnen zonnepanelen in het zicht worden geplaatst. De mate waarin het beeld van het monument eventueel wordt verstoord is daarentegen bepalend.

Voor het ontwerpen van de regel is de *Advieslijn RCE 27 mei 2020, Standpunt Zonnepanelen op rijksmonumenten* als uitgangspunt genomen. Over de ontwerp-beleidsregel is een enquête gehouden onder bewonersverenigingen en organisaties op het gebied van duurzaamheid en erfgoed. Ook de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit & Erfgoed (CRKE) heeft de ontwerp-beleidsregel bekeken en een advies gegeven. De aanbevelingen zijn verwerkt in de voorliggende beleidsregel.

Vergunningplicht

Het plaatsen van zonnepanelen en andere zonnepanelen is voor monumenten, en voor niet-monumenten in beschermde stads- en dorpsgezichten waarvan dakvlak is gekeerd naar openbaar toegankelijk gebied, op grond van de Wabo vergunningplichting.

Voor sommige gebouwen kan een specifieke regeling zijn opgenomen in bestemmingsplannen. Het betreft hier panden zonder monumentale status die in het bestemmingsplan een functieaanduiding 'cultuurhistorische waarden' hebben. Voor deze panden gelden doorgaans beperkingen voor wijzigingen

aan de voorgevel. Mocht de wijziging van gebouw vergunningplichtig zijn, dan zijn de regels uit het desbetreffende bestemmingplan van toepassing.

Toetsingsgronden bij omgevingsvergunning

Bij aanvragen voor een omgevingsvergunning vraagt het college van burgemeester en wethouders advies aan de Commissie. Wanneer de aanvraag naar het oordeel van de Commissie voldoet aan de criteria in de Welstandnota en de kwalitatieve voorwaarden zoals benoemd in artikel 7 van deze beleidsregel, is plaatsing zichtbaar vanuit openbaar toegankelijk gebied niet uitgesloten. Er kunnen echter situaties zijn waarbij zonne-energie op erfgoed niet mogelijk is, zoals in het geval van bijzondere dakvormen of dakbedekking, op zichtlocaties en bij bepaalde monumentale complexen.